

Dzień Wycieczek Geologicznych w Polsce

Rok 1995 został ustanowiony przez Radę Europy, organizację skupiającą ponad 30 państw naszego kontynentu, Europejskim Rokiem Ochrony Przyrody (European Nature Conservation Year). Ideą przewodnią tego roku była propagacja ochrony środowiska przyrodniczego wobec zagrożeń ze strony współczesnej cywilizacji, niosącej zagładę wszystkim elementom przyrody – żywym i nieożywionym. Tym ostatnim poświęcone były dwa sympozja nt. ochrony dziedzictwa geologicznego Kopalni Soli Wieliczka (organizator – Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie) oraz Jeziorka Czerniakowskiego (organizator – Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Miasto-Ogród Sadyba i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Warszawie). Hasło Europejskiego Roku Ochrony Przyrody stało się impulsem dla jednej z inicjatyw międzynarodowej organizacji ProGEO (Europejskiej Asocjacji Ochrony Dziedzictwa Geologicznego). Organizacja ta zrzesza osoby oraz stowarzyszenia pracujące na rzecz ochrony przyrody nieożywionej. Jednym z jej celów jest podejmowanie konkretnych działań w zakresie ochrony na płaszczyźnie międzynarodowej, krajowej i lokalnej. Przedstawiciele państw europejskich należących do ProGEO uchwalili, aby 16 września był dniem popularyzacji wiedzy z zakresu nauk o Ziemi przede wszystkim w formie wycieczek terenowych. Otrzymał on nazwę Geotrip Day – Dzień Wycieczek Geologicznych. Poświęcono go szerzeniu idei ochrony dziedzictwa geologicznego, czyli ochrony zasobów naturalnych Ziemi, przeszłości naszej planety odwzorowanej w strukturach geologicznych, ewolucji życia zapisanej w kopalnych szczątkach organicznych oraz różnorodnych elementów rzeźby i podziemnych form naturalnych (jaskinie), a także wytworzonych działalnością człowieka (stare kopalnie). Informacje o takim sposobie uczczenia Roku Ochrony Przyrody były przekazane przez media.

Obchody Geotrip Day w Polsce zainicjowali, z ramienia ProGEO, pracownicy Zakładu Ochrony Przyrody Nieożywionej Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. Organizatorami w terenie byli głównie nauczyciele szkół stopnia podstawowego, nauczyciele akademicy, niektórzy konserwatorzy przyrody oraz pracownicy instytutów badawczych zajmujący się m.in. ochroną elementów abiotycznych środowiska przyrodniczego. W Polsce akcja Geotrip Day była rozciągnięta w czasie; odbywała się w różnych częściach kraju od połowy września do listopada. Przyjętym sposobem popularyzacji wiedzy o otaczających nas interesujących obiektach przyrody nieożywionej były wycieczki terenowe – piesze lub autokarowe, a także zwiedzanie geologicznych ekspozycji muzealnych oraz projekcje filmów związanych z ochroną przyrody. Prezentowana tematyka była szeroka. Dotyczyła ona form różnej generacji kształtowania powierzchni Ziemi, zasobów naturalnych i metod ich

wydobywania w poprzednich stuleciach, sposobów rekultywacji terenów poeksploatacyjnych, odczytywania informacji zawartych w profilach geologicznych i glebowych na podstawie bezpośredniej obserwacji i pobranych prób z konkretnych odsłoneń, a także walorów geologicznych wybranych obszarów i obiektów objętych ochroną prawną.

Na terenie Borów Tucholskich Geotrip Day został zorganizowany przez Zakład Paleoekologii Czwartorzędu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i był poświęcony osadom biogenicznym. Podczas sesji popularnonaukowej prof. dr hab. Kazimierz Tobolski przedstawił problem torfowisk jako zagrożonych ekosystemów skałotwórczych i archiwów wiedzy o przeszłości ekologicznej. W trakcie wycieczki uczestnicy zostali zapoznani z metodami badań terenowych i laboratoryjnych bezpośrednio na torfowiskach. Wiedza ta była propagowana również za pomocą tematycznych posterów i plakatów.

Bardzo różnorodną tematykę miały wycieczki na terenie zabytków geologicznych Kielc i Szydłowca, prowadzone przez pracowników Oddziału Świętokrzyskiego Państwowego Instytutu Geologicznego oraz Instytutu Ochrony Przyrody PAN. Uczestnicy wycieczek, obserwując struktury skalne i skamieniałe szczątki organiczne, zapoznali się z geologiczną przeszłością zwiedzanych miejsc, wykorzystaniem zasobów naturalnych oraz procesami morfotwórczymi, zwłaszcza krasu. Idei ochrony dziedzictwa geologicznego poświęcona była również konferencja prasowa z udziałem przyrodników i władz konserwatorskich, zorganizowana w Kielcach. Podczas konferencji zaapelowano o ustanowienie dnia 16 września Międzynarodowym Dniem Geologicznym. Media lokalne – radio i prasa – poświęciły wiele uwagi akcji Dzień Wycieczek Geologicznych oraz problemowi ochrony przyrody nieożywionej w tym regionie.

W obchody Dnia Wycieczek Geologicznych aktywnie włączyły się niektóre Wojewódzkie Ośrodki Metodyczne (m.in. z Rzeszowa) oraz nauczyciele geografii. Organizowano zajęcia terenowe, podczas których obiektami obserwacji były odkrywki geologiczne i profile glebowe. W trakcie wycieczek młodzież była zaznajamiana z głównymi elementami budowy geologicznej obszaru oraz związkami pomiędzy podłożem a obserwowaną współcześnie rzeźbą terenu. Wycieczki służyły również nauce poprawnego opisywania zauważonych różnorodnych elementów abiotycznych: skał, minerałów, skamieniałości oraz form rzeźby. Sporo uwagi poświęcono również potrzebie i racjonalnym motywom ochrony tych elementów, które składają się na nasze dziedzictwo geologiczne.

Stosunkowo duże zainteresowanie obchodami Geotrip Day w Polsce daje asumpt do tego, aby taką akcją – Dzień Wycieczek Geologicznych – powtórzyć we wrześniu i październiku bieżącego roku. Należy mieć nadzieję, że z roku na rok coraz więcej osób będzie brało aktywny udział w tym edukacyjno-ochroniarskim przedsięwzięciu. Zapraszamy zatem do uczestnictwa w dziele podnoszenia świadomości społecznej o walorach

naszego dziedzictwa geologicznego. Jednocześnie, o ile to możliwe, prosimy o nadsyłanie krótkich sprawozdań z dokonań w tym zakresie.

Adres inicjatora Dnia Wycieczek Geologicznych na terenie Polski: Zakład Ochrony Przyrody Nieożywionej, Instytut Ochrony Przyrody PAN, ul. Lubicz 46, 31-512 Kraków.

Janina Otęska-Budzyn

**Populacja bociana czarnego *Ciconia nigra*
tematem II międzynarodowej konferencji
(Trujillo, Extremadura – Hiszpania, 21-24 marca 1996)**

Kolejna konferencja, poświęcona sytuacji populacji bociana czarnego, odbyła się w malowniczym, liczącym 12 000 mieszkańców miasteczku Trujillo*. Współorganizatorami konferencji były dwie hiszpańskie organizacje ochrony przyrody: ADENEX (Asociación para la Defensa de la Naturaleza y los recursos de Extremadura) i CIDN (Consejo Iberico para la Defensa de la Naturaleza) oraz Specialist Group for Storks, Ibises and Spoonbills (IWRB-IUCN-BirdLife International). Obrady toczyły się w hotelu „Las Ciguenas” („Pod Bocianami”), w którym również zakwaterowano większość uczestników konferencji.

Ze zgłoszonych wcześniej 165 osób z 32 krajów do Trujillo przyjechało 45 osób z 22 krajów oraz kilkudziesięciu ornitologów i przyrodników innych specjalności kraju goszczącego. Wielu zgłoszonych wcześniej uczestników – zwłaszcza z Europy Wschodniej – zrezygnowało z przyjazdu z powodu wysokich kosztów. Na konferencji nie było zatem reprezentantów takich krajów, jak: Rosja, Ukraina, Słowacja, Bułgaria czy Estonia. Na sali obrad można się było doliczyć zwykle około 100 osób. Najliczniejszą i bardzo aktywną grupę uczestników konferencji stanowili gospodarze, dość licznie przybyli również Portugalczycy. Ponadto obecni byli przedstawiciele wszystkich państw zachodniej i południowej Europy, w których występuje bocian czarny (Niemcy, Francja, Belgia, Włochy, Grecja, dawna Jugosławia) oraz krajów nadbałtyckich (Łotwa, Litwa, Szwecja i Dania). Europę Środkową reprezentowali ornitolodzy z Austrii, Republiki Czeskiej, Węgry i Polacy (3 osoby). Z Azji przybyli przedstawiciele Armenii i Kazachstanu, a z Afryki – Zimbabwe i Senegal. Inne zainteresowane problematyką konferencji osoby przybyły z krajów położonych poza zasięgiem rozmieszczenia geograficznego bociana czarnego, a mianowicie z Finlandii, Holandii i Stanów Zjednoczo-

---

* Pierwsza konferencja odbyła się w kwietniu 1993 r. w Jurmala (Łotwa).